~~Vir Reverend[e] Epistola XIV. ... D.~~ D. NN. JOHANNES COCCEJUS. 48

Epistola ~~XI.~~ XII. ~~[illegible]~~ LUDOVICO DE DIEU IOHANNES COCCEJUS. 35

Vir reverende et clarissime.

Verum est, paulo impatientius responsum tuum ~~literas tuas~~ deside-
raveram. ~~Tu~~ Eum enim gustum ~~tuæ amicitiæ~~ tui et candoris
(literæ) ~~et [illegible]~~ mihi tuæ præbuerant, ~~literæ~~ ut eas ~~æquo animo~~
~~[illegible] ut epistolas tuas~~ frequentissimas
expeterem. Stetit tamen ipsa fine mea impatientia,
ut quum ad popularium ~~[illegible]~~, quem notum T. R.ª esse (quendam)
~~ut aliis doctis in urbe vestra Viris esse debere~~ (suspicabar),
salutem T. R.ª adscripsissem, simul monere, literas me
(dedisse) ~~misisse~~, et quas an recte curatæ essent dubitare. Solent
enim mercatores ~~[illegible]~~ cum ~~amicis~~ nostro generi gratificandum
est, oppido esse segnes ~~negligentes~~. Si tamen hoc prope ira-
cundiæ crimen est, ~~libenter agnosco~~ non excusabo. Moro-
sior enim est amor. vel, ut cum Plinio, φιλαίτιος. Magnam
interim habeo iracundiæ meæ gratiam, quæ tantum valuit
(apud R. T.am ~~valuerit~~, culpa) vel umbra sua aut suspicione, ut mihi tam insigni munere
expiari aut propitiari animus meus non posse vide-
retur. Quo profecto dono nihil mihi jucundius aut
honorificentius potuit accidere. Summa enim cum
animi voluptate ~~[illegible]~~ conspicimus eas literas, quarum
amore quotidianis adhortationibus juventuti sapayisny(?)
instillare, a viris eruditissimis ita tractari, ut magna lux
et facilitas iis accedat. Adde, quod studia nostra ~~ab~~
(majori) auctoritate ~~aliena~~ probari, magni facimus. Neque ~~id omitto~~,
fieri potest, quin videamus cogitationes nostras a doctioribus
vel ~~[illegible]~~ confirmatas vel magis expeditas, quam ipsi
potueramus facere, quid id est magnæ sit jucunditati. ~~[illegible]~~
Quod vero meo judicio tuas ~~est~~ meditationes subjicit ~~T. R.~~
benigne inquidem et pro amico ~~facit~~. Sed ~~facile video~~ facile per-
spicio, non esse, quod ~~ex~~ meum judicium subactum illud perhiet(?)
atque accuratum admodum reformides. Ea enim arte mecum
egisti, ut incorruptum adire judicium ~~id~~ venire, quin consideri,
videam ~~me~~ non posse. Profecto enim lapis(?) sit
qui tot benevolentiæ testimoniis tamque honesta
~~mentione~~ laudatione non expugnetur, ut propensius(?)
et magis propitie in causa tua dictator(?) censeat.
Usurpabo igitur illud ~~Rabbinorum~~ Magistrorum. ומתלמידי
מכולם Sed joci satis. Ego Deum precor, ut
T. R. omnibus sacrarum literarum doctoribus vitam, sanitatem
et Spiritum largiatur, ut ~~multis et~~ plurimis atque
optimis meditationibus ~~in~~ Ecclesiam ultra(?) ~~est~~ porro per-

quos cum his (?) gloriari possint: ~~[illegible]~~

gatis: nisi que conveniat et vestris laudibus non
indignum et divini verbi studiosis non penitus
inutilem apparere. Venio ad σύζυγον
nostram: praefatus tamen antea, ne hoc tempore,
quod et occupato scribendum est, et is, qui laturus est,
~~festi~~ nimis serò mihi profectionem suam † indicavit,
~~se~~ non admodum diligenter agere posse. 2 Sam.
3:13. לִפְנֵי הֲבִיאֲךָ Interpretatio tua non est incom-
moda, per apud, vel juxta. F ~~Quin dicamus ἐνώπιον,~~
~~vel ἔμπροσθεν. ut significetur repraesentatio ejus~~
~~actus. quod ut fiat moveat se fide promissione non~~
~~fore contentum, sed repraesentationem exigere. Est autem~~
Hujus † cum illa 2. Sam. 5:6. כִּי אִם הֱסִירְךָ magna
cognatio. Sed in ‡ particulis Hebraicis fatendum est,
esse adhuc non parum obscuritatis. adeo ut ~~putem~~,
si quis earum usum accurate et distincte demonstret,
~~illum~~ laudabilem opera sic navaturum ~~[illegible] esse~~. De אֲמָה
הַמִּזְרָח gratus est ~~[illegible]~~. Stagnum dixi, quia
~~aquarum [illegible] putavi, et~~ dicò ista hoc junctim
notare, ~~Nec separatim [illegible] inveni~~ scivi. quid autem
אמה pro se diceret, ignoravi. Ideò nec puncta addidi.
Velim R. T. etiam atque etiam considerare, sitne ex illo
typo נוח // Nam Aruch videtur אֲמָה legisse.
Quum Jobi caput 4. esset publice explicandum
recessi à mea conjectura, qua דממה ad דָּמָה
referebam. Nam ex psalmo 107:29. † perspexi
~~[illegible]~~ ad דמה referri posse. Nam ibi susur-
rum, ψιθυρισμός, vel lenem auram significari
~~[illegible] est~~, quae si cum procella comparetur, silentium
et tranquillitas sit. in cujus paralleli altero membro his
verbis וַיֶּחֱשׁוּ גַּלֵּיהֶם silentii repetita ~~[illegible]~~ notio est.
Recte igitur mussitatio. De explicatione
phraseos עַד בְּלִי דָי ano te. quamquam vulgaris
expositio sit incommoda. Sed nihil impedit, ad
plenitudinem sententiae multas rationes exponendi
conjungere, ~~du~~ etiamsi rationem aliam ~~una ratio~~ alia aliquando
videatur tollere. Ita sapienti consilio ita videtur
Spiritus S. phrasin Scripturae modulatus, ut
veritatis ~~cernendi~~ tenendi multiplex ansa esset.
Ita ~~enim~~ avidus discendi ~~semper~~ nunquam frustra

[Margin notes:]

† sane

F. Neque est difficultas, si sit ἐνώπιον, ἔμπροσθεν. et repraesentationem recte notaverit [illegible], quod ideo cum similibus † phraseos. Est a.

‡ exemplum עד כי cum infinito constructi obvenerit, cupide ~~observate~~ annotaturus sum.

† ut et 70. et Hieron.

judice

Vir Reverende ~~epistola XIV.~~ D. N.N. JOHANNES COCCEJUS.

36

accedit: et ~~[illegible]~~ saepius relegenti fastidium detergit: et quamvis doctus quod ab alio discere possit habebit. Pauca nunc de Commentariis, quos non satis habui statim pervolvere, nisi et auditoribus meis diligenter legendum dare, +~~maxime~~ quod in non paucis meas observationes confirmari et applicari ipsis vidissem. ~~[illegible]~~ Inde factum, ut nunc ex memoria ~~aliquid~~ sit scribendum. Inprimis gratulor mihi, quod T. R. sententiae meae de translatione feriarum apud Judaeos subscribit. Esse autem ita existimo, si calculum Scaligeri et Calvisii, quorum neuter est ad manum, sequimur, ut tempore passionis Christi luna eodem die quo σύνοδος ejus cum Sole facta est, conspici non potuerit: atque ita mensem a conjunctione ~~vel~~ et apparitione putantibus diversa fuerint ejus initia, et dissentientis celebrandi dies; ita ut et Christus vero tempore pascha comederit, et ipse tanquam verum pascha eadem hora qua agnus ex lege mactari debebat, fuerit crucifixus. Gaudeo quoque nobis convenire in explicatione istius: κορβᾶν ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς. nisi quod non video satis, cur T. R. potius caperes quam ceperis vertat. Nam si ita R. T. existimat, esse de iis sermonem, qui omnia bona sua consecrant, et sic parentum alendorum officium detrectant; 1. ejus rei exemplum non habeo. 2. formula per totum tractatum Nedarim id non permittit, ~~qui licentes: [Hebrew struck through]~~ ut, qui dicunt: קונם [Hebrew] postquam migrarunt, sibi de prima an et de secunda uxore capienda, satis declarant, voventem ~~in perpetuo~~ sua bona ~~[illegible]~~ ~~a~~ non consecrasse aut devovisse, sed uni personae eis interdixisse+ 3. si quis consecrasset ~~[illegible]~~ bona, ei ipsi non licebat eis frui. Nam contra est Nedarim cap. 5. §. 6. ~~qui incipit~~ Ubi habetur

מעשה באחד בבית חורון שהיה אביו מודר ממנו הנאה והיה משיא את בנו ואמר לחבירו חצר וסעודה נתונים לך במתנה ואינן לפניך אלא כדי שיבא אבא ויאכל עמנו בסעודה אמר לו אם של הם הרי הם מוקדשים לשמים וכו׳ (Ergo rei non donandi potestate (Ergo antea non erat ~~[illegible]~~ nisi conditionate, si pater eis frueretur)

Deinde ἐὰν ὠφεληθῇς non videam quomodo recte verti possit, caperes utilitatem. Hoc enim, opinor, diceretur: ὁ ὠφεληθεὶς ἄν, +vel ὃ ὠφεληθῇς ἄν. Sic igitur censeo, Esse in ea formula consecrationem indefinitam et conditionatam ejus rei, qua pater ~~[illegible]~~ frui causa esset: ita ut voventi quidem nihil esset sacrum, sed utenti ~~[illegible]~~ designato. Loquebatur in specie, omnia indefinite,

quos cum his gratiari possint: Nonne parum

---

in Evangelistas
+ tum quod valde utile + id ipsis judicarem, tum

+ Cui ita interdictum erat, is dicebatur מודר הנאה ~~[illegible]~~ מחבירו

Bibl. 3. Rabbinica fol. 627.

ὠφελοίης ἄν

Exemplo sit: Matth. 18: 18.

+ vel filius oblitus vel forsassis patri traditurus +

igitur aliud est הצדיק et ejusmodi רדו // In הצדיק F

Mat. 11. 19. ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς. Cum meminissem à Luthero [illegible] esse rechtfertigen quod est criminari, accusare, in ordine cogere: et τὸ δικαιοῦν apud Graecos scirem non tantum esse justificare etc.

F certa res nominatim dedicabatur simpliciter, qua deinceps ipsi consecrati non licebat uti. At hoc votum tale erat: quacunque re Titius fruetur, ea sacra ~~erat~~ esto ipso ut sine peccato + uti ea non possit. quacunque re ego Titio tribuero, ita meam, quasi re sacra ipsi tribuissem.

Sed etiam ~~quod~~ justum tantum censere, justum exigere: condemnare, κολάζειν. quod et Lexica docent, cujusque usurpationis non unum exemplum exstat in libello Plutarchi de sera numinis vindicta: non putabam alienum ab hoc verbo esse, si notaret etiam criminari, et in ordinem redigere. quod enim judex facit damnando, id facit ~~[illegible]~~ accusator criminando. Cogitabam quoque ~~non ali~~ fieri potuisse, ut Hellenistae id verbi sic maxime usurparent, ~~ut~~ quum in vernacula haberent verbum זָכָה significatione vincendi et nominatim disceptatione vincendi. Id autem verbum sciebam esse sua natura intransitivum, ut significet, justum apparere in judicio, atque ita vincere sive causam obtinere. quemadmodum et צדק justum et veracem apparere notat

δ νικᾷν Hoc autem esse δικαιωθῆναι. Rom. 3. 4. ~~omitto alia exempla~~ & Animadvertebam autem Talmudicos זָכָה transitivè usurpare vel cum ל quod est pro את vel etiam cum affixo; ut in Beracoth cap. 1 זכם vince illos. ~~non~~ nec esse insolens ut verba intransitiva etiam transitivè usurpentur. Ita puta-

צדק bam posse explicari per justificare. ut hoc sit, ~~ut verbis~~ argumentis compellere ad justum et verum dicendum vel faciendum. ~~Haec~~ Atque ita δικαιοῦν esset in ordinem redigere. Verba interim activa notabam non semper effectum, sed etiam aliquando conatum significare. uti in Sanh. excerpto 13. הזכה לחבירו quivis prorsus qui vicerit: [illegible] Ebraeos; ~~potius~~ intelligebam tamen de praesumtione, audacia et conatu vincendi maxime, ~~etiamsi effectu esset~~ ~~[illegible]~~. Neque enim erat puniendus quod Caesare vicisset, sed quod [illegible] dixisset, sed quia pati non potuisset, Caesarem ~~[illegible]~~ pro dixisse videri. Atque ita nostrum ἐδικαιώθη ~~[illegible]~~ foret: Sapientia in ordinem redacta est à filiis suis.

-37 EIUS.

+ Et sunt nimis arguta.

Sapientia facit, quod ipsi jubeat: nihil amplius debet.

Sed dubitanter tamē ista.+ Longe enim melius est; Sapientia justificata est à filiis suis. q. d. Filii sapientiæ nihil causari possunt, quia ipsis ~~satisfecit~~ omni debita ratione Sapientia se accommodaverit. Ita cōveniet paraphrasis cū ea Matth. 27:24. ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος. ~~Et quid sit cō[...] Gen. 38.26. aut saltem Job. 4:17. et 25:4.~~ Sed finiendū est. Nunc laboro ~~in explicando v. 10. et 11.~~ in vero et simplici sensu v. 10. et 17. cap. 11. Jobi quærēdo. Venit quippe aliquid in mentē. Sed velim tuā sententiā cognoscere. Si id satis nō est, adjunge cap. 12. v. 5. Ita a. tibi persuadeas, Vir clarissime, mihi nihil esse jucūdius, quàm à viris doctis et tui similibus vel cōfirmari, vel doceri. Deus R. T. sospitet et bono publico diu incolumē servet. ~~Benevolentes~~ meis amicis salutē dici velim. imprimis Magnifico V. D. Heinsio. Datū Octob. Aº 1631.

salutari

quos cum his ȝeliant possint: Honinē parum

Ad dominum
Ludovicum de Dieu de
4 Novembris
A° 1631.